

TRIGLAVA

ž e l i

VESELO VELIKO NOČ

LETO XII.

21. MARCA 1959.

ŠTEV. 238.

NAŠA SLOGA

Februarska številka pariškega SINDIKALISTA, ki ga ureja dr. Živko Topalović, objavlja pismo pokojnega Slobodana Jovanovića, kjer se dotika vprašanja srbske sloge. Ker je mogoče postavljene misli v neki meri prenesti tudi na slovenske razmere v tujini, ne bo napak, če jih prosto citiramo:

'...osebno mislim, da bo težko doseči sporazum, ker obstoji med politiki in izseljeniški organizacijami v Ameriki osnovno nesoglasje. Te zadnje žele zbiranje okoli narodnih idealov, ki jih oznanjajo na letnih kongresih, politiki pa želijo zbiranje okoli političnega programa, ki bi bil razumljiv in sprejemljiv za Zapad v njegovi borbi proti komunizmu. Minulo leto (1957.) smo v razgovoru z episkopom Dionizijem iskali formulo, ki bi zadovoljila obe strupi, - toda na koncu ni bila za nikogar sprejemljiva.

Druga težkoča so ravnogorci in četniki. Z njimi je treba priti na čisto, ali so politična stranka ali niso. Razvijajo ideologijo kot da so, včasih pa pišejo kot da so "pokret", torej nekaj širšega od strank, kar bi napravilo stranke nepotrebne. To pa je, kakor že obračamo, eno = strankarski sistem.

Mislim, da moremo voditi borbo proti komunizmu samo na politično demokratični osnovi; to zlasti, ker se nahajamo v svobodnem svetu. Treba se je boriti za tri svobode: svobodo strank, svobodo delavskih zvez in svobodo kmečke posesti ter kmečkih zadrug. Zato sem vedno priporočal blok demokratičnih strank...; če se more kaj v tem oziru storiti z matičnimi organizacijami v Ameriki, je prav, če pa ne, pa naj delajo stranke na lastno roko.'

Ob tem se postavlja vprašanje, v kolikšni meri lahko emigracija predstavlja alternativo Titu. Ni tu samo vprašanje programa ali vprašanje narodnih idealov, kot je to postavil pok. Jovanović. Vprašanje je, kakšen položaj zavzema odnosno bo zavzemala titovska Jugoslavija v odnosih med Zapadom in Moskvo. Ne zanikamo, da lahko emigracija še odigra gotovo vlogo in to v primeru hude krize Titovega režima; zaenkrat bi pripadla ta vloga brez dvoma predvojnimi strankam, zlasti če ne storijo več v letu 1941. in če bi odgovarjale trenutnim interesom mero = dajne velesile pa naj bo to Amerika ali Sovjetska zveza. S tem v zvezi je kajpak tudi združeno vprašanje Jugoslavije ali njeno razkosanje. Ta poslednja alternativa je teoretično zvezana z zgoraj omenjenim programom, praktično pa je odvisna od spretnosti in gibčnosti političnih strank in njihovih alternativnih garnitur, (v kolikor jih imajo.) Toda kaj če se titovščina vleče še deset, dvajset let? Kaj bi n.pr. politične stranke še pomenile 1970., ko bo še komaj kaj sledu o predvojnih leađerjih in bodo morali na njihova mesta priti mlajši ljudje, ki niso nikdar imeli kolikor toliko javnega mnenja za seboj? Kakšna bo tedaj razlika med politično stranko, stranko le še po imenu z ozirom na domovino, in novimi političnimi skupinami, ki so ali bodo nastale v tujini? Ruski begunci od 1918. leta pa do danes so klasičen primer za to.

Vprašanje ravnogorcev in četnikov je postavljeno pravilno in podobno ga je postavil tudi Deseničan v KT 232 - in ni prejel nanj odgovora. To vprašanje je moč prenesti tudi na druge skupine in je bilo

na primer pred leti postavljeno v gotovi obliki Slovenski Pravdi in še zdaj Slovenskemu državnemu gibanju. Gledano z druge strani pa ostaja odprto vprašanje: kaj storiti v takimi ljudmi in njihovimi organizacijami, ki nočejo v politične stranke iz enega ali drugega razloga, - in mnogi razlogi niso ravno šibki, - a bi vendar mogli biti koristni pri skupnih prizadevanjih? Jim nataktni samo nagobčnike ali celo ključavnice?

S tem v zvezi je zanimiv razvoj zgoraj omenjenih dveh organizacij. Slovensko državno gibanje se omejuje zgolj na borbo za samostojno slovensko državo in nima kakšnega političnega programa v strankarskem pomenu besede. Iz tega vidika bi torej bilo logično, da bi Gibanje zajemalo tudi pristaše zlasti takih političnih strank, ki dopuščajo možnost jugoslovanske konfederacije, katere celo Gibanje popolnoma ne odklanja, čeprav se je brani. Na nešrečo pa se vprašanje tega odnosa ne rešuje razumsko ampak že zahaja v osebne čustvene sfere političnih ambicij in je torej vsaka trezna in stvarna razprava med enimi in drugimi težavna če ne celo nemogoča.

Slovenska Pravda, ki je leta 1947. nastala 'iz odpora proti staremu redu, ki nosi odgovornost za razpad države in s tem zvezano tragedijo našega naroda,' je začela z nekakim za tiste čase precej udarnim programom, čeprav ga je krstila za ustanovno Izjavo. Njena prizadevanja za skupni slovenski nastop niso bila uspešna. Delno to zlasti pa revidirano gledanje na pereča svetovna vprašanja, (tudi v zvezi z Jugoslavijo,) ter upoštevanje spreminjajočih se razmer, v katerih žive in bodo predvidoma živeli emigranti, ji je narekovalo, da do temelja prouči svoj namen, nalogo in zgradbo. Zdaj je na poslednji stopnji tega razvoja, ko po dolgih razpravah končno na pismeni skupščini določa bodočo Pravidno nalogo in obliko.

NEKOČ JE ŽIVEL KRALJ

Na drugem mestu objavljamo poročilo našega dopisnika o obisku, ki ga je napravil kralj Peter v Clevelandu. Da je dvignil Srbe-begunce skoro brez izjeme v deveta nebesa, je razumljivo. Drugače pa je bilo s Slovenci, med katerimi so bili čisto razumljivo nekateri dokaj v zadregi, kaj naj store. Križale so se v ljjudnost, lojalnost, politično tveganje, bojazen zamere pri kralju ali 'volivcih', realistično presojanje in za-vsak-primer taktičnost.

Da kralju ne škodi nekoliko osebnegastika z ljudmi, ko že nesrečnej ne more tega doseči po dragih in ubogi raji nedostopnih letoviščih, je gotovo, razen če niso gostitelji tekmovali med seboj, kdo zna boljše in globlje upogniti hrbet. Da si je kralj s temi obiski tudi finančno opomogel, tudi ni nobena tajnost, saj je priznal dopisniku clevelandskega PLAIN DEALERJA, da je "reven" in da bo šel izkupiček raznih banketov za pokritje njegovih življenjskih stroškov. Opazovalci celo postavljajo vsoto do 50.000 dolarjev, ki naj bi jo kralj "prislužil" z vsemi mogočimi prireditvami. Drugo vprašanje je kajpak, kako hitro bo take denarje zabil...

Kljub vsemu so jo pa slovenski prvaki še kar dobro odnesli, da se niso zamerili ne na levo ne na desno. Odklonili so povabila na banket, čeprav sami morda niso čisto verjeli opravičilu, pač pa so napravili v ljjudnostni obisk in pokramljali z Njegovim Veličanstvom o dobrih, starih časih. Zagonetka je le, kaj je počel na takem obisku g.C.Lipovec.

UREDNIŠTVO

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20. v mesecu in ga izdaja "Slovenska Pravda". Njeno mišljenje predstavljajo samo oni prispevki, ki so podpisani od iz vršnega odbora. - Naročnina znaša v Angliji 24/- na leto, v Sev. Ameriki pa 3.50 za navadno in 7 za letalsko dostavo, drugod pa temu odgo varjajoče. - Naš naslov je: BM / TRIGLAV, L o n d o n W. C. 1.

KRALJ V CLEVELANDU

(Od našega dopisnika)

Študentovske manifestacije na ljubljanskih ulicah, sokolske porke, četnikovanje po Sloveniji ter ebolska epizoda, vse to se je mešalo v mojih mislih, ko sem 14. februarja stal sredi velike dvorane Hotela Cleveland ter je nekaj korakov pred menoj Peter Karadjordjević z nekako nerodno eisenhowersko gesto odzdravljajal 1200 Srbom, ducatu Slovencev in - menda - enemu Hrvat, ki so se zbrali na slavnostnem banketu. Dvorana je gmelala; nobenega dvoma ni bilo, da je za večino navzočih stal na podiju za slavnostno mizo Peter II Karadjordjević, kralj Jugoslavije.

Spričo očitivnih političnih razlogov, je kralj prišel na obisk v Združene države kot gost Srbske pravoslavne cerkve in ne kake politične grupacije. Na svojem več tedenskem potovanju je obiskal vsa večja mesta, kjer se nahajajo znatna srbske naselbine. Čeprav so organizatorji ponovno poudarjali svojo in kraljevo željo, da pride v stik tudi s čim več mogočimi Slovenci, je vendar, spričo razumljivega ignoriranja Hrvatov ter večje ali manjše nezainteresiranosti Slovencev, obisk izpadel kot izključno srbska zadeva, tako v Clevelandu kot tudi povsaj verjetnosti v drugih mestih.

Ko se je polegel vihar v dvorani ter je bila servirana piščančeva večerja, se je pričela vrsta govorov, med njimi urednika največjega clevelandskega dnevnika "Plain Dealer", ki je bil menda edini vidnejši Američanec na banketu. V imenu onih, "katerih usta so se za zmerom zaprla", in v imenu treh pred kratkim zedinjenih ravnogorskih organizacij je kralja pozdravil vojvoda Djujić (katerega vojaški "naslov" je clevelandsko časopisje prevedlo v "Field Marshal"). Med Djujićevim govorom je bilo slišati polglasno godrnjanje, ki je moralo tudi kralja opozoriti na še vedno obstoječa nasprotstva v srbski emigraciji. Slovence po svetu bo zanimalo, da je tudi škof Dionisije, ki spremlja kralja na njegovi poti po Ameriki, smatral potrebno poudariti, da je po njegovem mnenju tudi za Slovence najboljša bodočnost v ustavni monarhiji Jugoslaviji.

Kraljeve besede

Višek večera je bil seveda kraljev govor. Kritičnemu poslušalcu je bilo težko soditi v koliko je bil njegov govor plod njegove lastne miselnosti ter v koliko so mu botrovali njegovi sodelavci, ker je kralj svoj govor bral.

Glavne točke njegovega govora, v katerem je pokazal, da tudi on kot njegov oče ne poseduje nikakšnega govorniškega daru niti ne znanega srbskega patosa, so bile sledeče: že v šoli se je naučil, da obstaja razlika med vlado in administracijo, da gre torej kralju vlada, uprava pa narodu. Ker se zaveda, da je njegova dinastija zrasla iz kmečkih opank, se bo on, tako Bog da, oprljel vlade samo kot demokratski vladar, po vzgledu na svojega velikega deda. (Tu se mi zdi značilno, da je z nekako dostojanstveno fineso zamolčal ime svojega očeta, odn. da je poudaril zgled Petra I. in se ni omejil na izraz "moji predniki" ali podobno.) Ker torej hoče biti samo demokratski vladar, zato bo v trenutku povratka on prvi, ki bo zahteval, da svoboden narod svobodno odloči "na kome je carstvo" ter se bo tej narodovi odločitvi pokoraval, naj bo že kakršnakoli. Tu je bil aplavz morda najmočnejši.

"Sloga je tu!" je nekako naivno zaklical kralj ter nadaljeval, da ni več problem zedinjenje srbske emigracije temveč le še kako razdeliti delo, da bo vsakdo pomagal tam, kjer je najbolj potreben in sposoben. Če sem se ozrl po dvorani ter videl ploskati mrkogledega Djujića, grupo vidnih zborashev, ravnogorske "čistunce" ter bivše vojne ujetnike, potem je gornja naivnost skoraj malo obledela. Skušal pa je Peter poudariti tudi dejstvo, da hoče biti kralj Jugoslavije ter izrazil potrebo, da se doseže politično delovanje vsaj s Slovenci, Bosanci-Hercegovci in Makedonci. Ker je pri tem Hrvatov popolnoma ignoriral, se nisem mogel ubraniti misli, da bi bil nujen plod takega sodelovanja ter popolnega ignoriranja Hrvatov - geografsko razdeljena Jugoslavija, po vzorcu Združene arabske republike, Pakistana, Gane in Guineje. Prav ta zatajitev Hrvatov in njihova nenavzočnost na banketu, pa brez dvoma meče največjo senco na že itak malenkostne upe, ki jih goji bodisi kralj bodisi monarhistično usmerjena jugoslovanska emigracija.

Po govoru je kralj prisostvoval umetniškemu delu programa, nato pa se je s spremstvom umaknil v svojo sobo. Vse dni bivanja v Clevelandu

je sprejemal v privatnih avdijencah predstavnike srbskih organizacij, predstavnike Slovencev, poleg tega pa celo vrsto privatnih oseb, clevelandskih policistov srbskega porekla in navadnih delavcev. Obiskal je razne institute, bil gost na večerji Press Cluba in na televizijskem programu komentatorice Dorothy Fuldheim. Ves čas svojega bivanja v mestu si je Peter prizadeval, da bi se pokazal v čimbolj demokratski luči ter je obdržal le najnujnejše predpise protokola.

Slovinci in kralji

Zdi se mi potrebno, da se na tem mestu dotaknem stališča, ki so ga clevelandski Slovenci zavzeli do kraljevega obiska. Na banketu samem je bila, kot sem že omenil, le peščica Slovencev, a ko so na kratko spregovorili odborniki Jugoslovanskega kulturnega vrta, vsi Slovenci, jih je zbrana množica navdušeno sprejela. Medtem ko je večina slovenskih novonaseljencev kraljev obisk odpravila z zamahom roke ali celo s kako krepko besedo, se mi zdi, da ga je ogromna večina opazovala na ponedeljskem televizijskem programu Fuldheimove. Čeprav so se komentarji gibali od neslanih, preko neupravičenih do ugodnih pripomb, bi morda vseeno kazalo, da si naši ljudje izprašajo svojo protijugoslovansko in republikansko vest.

Medtem pa, ko je bilo stališče širše plasti Slovencev v Clevelandu več ali manj pričakovano in razumljivo, pa tega ni mogoče reči o stališču nekaterih vidnejših predstavnikov ter o stališču g.dr. Kreka posebej. Nekateri ljudje, ki bi jim njihov pretekli ali sedanj položaj moral narekovati večjo diskretnost, so Petra odpravili s "kakšen kralj"? To pa jih ni motilo, da ne bi potem pohiteli v privatno avdijenco, ki je vsaj na javnost morala imeti značaj poklonitve (dasi moram pripomniti, da slovenska javnost o tem ni brala niti besedice v "Ameriški domovini").

Dr. Krek, predsednik Slovenskega narodnega odbora, je po posvetovanju s svojimi zaupniki (ter baje z odborom "Zveze protikomunističnih borcev") sporočil organizatorjem, da se banketa ne bo udeležil ter opravičil ta svoj korak z ne prav prepričljivim izgovorom. Zdi se mi, da bi kot član nekdanje kraljevske vlade v domovini in begunstvu, ter kot predsednik Narodnega odbora, ki naj bi bil del nekake jugoslovanske avtoritete, gotovo manj kompromitiral svoje republikansko prepričanje (ako se zanj boji) z udeležbo na javnem banketu, kot pa s privatno avdijenco, pa čeprav jo je njegov tisk enostavno zamolčal! Dr. Krekova odsotnost na kraljevem banketu je pero za klobuk torontskemu samoslovenskemu gibanju in Slovenski državi, ki bi vsekakor zagnala vrišč in krik, ako bi se banketa udeležil. Če pa je položaj tak, potem bi morda kazalo, da SLS svoje pristaše ponovno pobara po njihovem prepričanju, kar se tiče monarhije in Jugoslavije na sploh, saj se lahko pokaže, da je njihovo stališče bližje onemu ljudi iz Toronta, kakor pa njihove lastne stranke. Medtem ko je jasno, da monarhija ni predpogoj demokratske Jugoslavije, je pa vendar dejstvo, da zaenkrat stoji Titovi Jugoslaviji nasproti kot pojem Jugoslavije samo - Kraljevina Jugoslavija.

Istočasno kot dr. Krek, so bili pri kralju tudi škof dr. Rožman, general Ivan Prezelj ter g. Vinko Lipovec.

Vtis in zaključek, ki bi ga mogel napraviti v zvezi s kraljevim obiskom v Clevelandu in Združenih državah na sploh, bi bil tak-le:

Brez večjih pridržkov lahko rečem, da je srbska emigracija v ogromni večini še vedno monarhistično in jugoslovansko usmerjena. Kdo drugače misli, bo moral svoje podatke in razloge še enkrat temeljito preštudirati. Ni govora, da bi slovenska emigracija podvzela kakršne korake za vzpostavitev monarhije v neki novi Jugoslaviji. Kraljevo popolno ignoriranje Hrvatov - ni omenil niti demokratskih Hrvatov ali kaj podobnega - bo še bolj otežilo stališče jugoslovansko usmerjenih Slovencev ter brez dvoma dalo novega zaleta torontskemu gibanju.

Kraljev obisk je v ameriško emigrantsko ozračje prinesel elemente starih, že pozabljenih čustev in njegova osebna simpatičnost je k temu gotovo pripomogla v veliki meri, a Slovenec, ki se je po hrupnem večeru vračal domov, se je moral zavedati, da je prisostvoval bistveno srbski manifestaciji ter je v luči preteklih dogodkov in razočaranj nad monarhijo in njenim nosilcem, moral ostati neprepričan.

P-k.

Od Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu smo prejeli v oceno in zahvalo: MEDDOBJE IV/1-2. Cena 15/- . + M. Kunčič: GORJANČEV PAVLEK, broš. E 1 v karton vezano 25/-, v platno vezano 30/- . + Neva Rudolf: ČISTO MAŠLO LJUBEZNI, broš 10/- , v karton vezano 15/- .

LOJZE ZUPAN:

KJER SE KREGATA DIVA

Marsikdo je slišal o Montgomeryju, toda marsikdo je imel najbrž napačno predstavo o tem človeku, dokler ni bral njegovih Spominov. A bral sem jih predvsem z namenom, da slišim njegovo stran zgodbe, ki me je predvsem zanimala, ko sem pisal "Zmago brez miru" (glej KT 232 - 235). Osebnost je morda napravil Montgomery sam sebi slabo uslugo, ko se je prikazal več ali manj v luči, kot so ga naslikali drugi. "Odnosi med zavezniki niso nikdar lahki," pravi lord Attlee v svoji oceni v BBC reviji "The Listener". "V tem pogledu sta bila Alexander in Slim (prvi je bil vrhovni poveljnik na Bližnjem vzhodu in Sredozemlju, drugi v Burmi - moja op.) mnogo boljše kot pa Montgomery." A v "Observerju" lord Attlee dodaja: "Na žalost je bila delno tudi Montgomeryjeva krivda, da so bili njegovi nasveti zavrnjeni, ker je pogostokrat pokazal zelo malo smisla za težave, ki so bile povezane s pridobitvijo Amerikancev, da se bolj zavzamejo za podvige v Evropi kot pa na Daljnem vzhodu. Njegovi pogledi v razpravah, ki so se tikale angloameriških vojaških odnošajev, so bili vedno do neke mere odbijajoči." Ker mi je poznana občutljivost Amerikancev, se prav nič ne čudim, da je imel Eisenhower težave s svojimi podrejenimi ameriški generali kot Bradley in Patton in da je Patton marsikaj nalašč ukrenil, samo da bi pokazal, da se ne da ugnati v kozji rog.

Po drugi strani drži, kar potrjuje tudi lord Attlee, da je Amerikancem manjkalo razumevanja za potrebo, da se prehitijo Ruse pri zasedbi srednje Evrope. "Takrat se Amerikanci še niso zavedali prave narave ruskega imperialističnega komunizma. Njihove iluzije o Rusiji so trajale - in to mi je poznano osebno - skozi celo Potsdamsko konferenco in po njej. Oči so se jim odprle šele za časa berlinske blokade - toda prepozno."

Ni dvoma, da Attlee to dobro ve, saj je nadomestil Churchilla na Potsdamski konferenci, ko je laburistična stranka zmagala na volitvah l. 1945. A ako so ameriške iluzije o Rusiji trajale "skozi celo Potsdamsko konferenco", potem je jasno, da so trajale tudi skozi celo Teheransko in Jatsko, ki sta se vršili pred tem in zapečatili usodo Jugoslavije in Poljske.

Montgomeryjevo pripovedovanje je sila originalno in brez olepšavanja. Ko recimo govori o trenutnem zastoju pred Tripolijem v severni Afriki, menda po krivdi neinicijativnosti 51. (Highland) divizije, pravi, da je poklical njenega poveljnika in mu "spustil imperialno raketo", kar je imelo takojšnji učinek. Enako odkrito govori o italijanskih vojaki, ki so se predajali "v celih čredah z generali, nosečimi svoje kovčke na čelu", ali pa o generalu Rizziu, poveljniku Sedme italijanske armade v južni Italiji, ki je po sklenitvi premirja l. 1943. smatral, da bi morala Osma britanska armada priti sedaj, ko so Italijani in Britanci postali "sobojevniki", pod njegovo poveljstvo, ker je imel višji čin kot Montgomery... Ob tej priliki bi bilo morda zanimivo zabeležiti, da si Montgomery ni mogel razložiti, kako naj tolmači hkrati "sobojevnštvo" in "brezpogojno predajo" in da mu tudi nihče drugi "na vrhu" ni znal razvozljati te uganke. V podobnem položaju so se znašli tudi Mihailovičevi četniki in ostali, ki so se jim pridružili pri prehodu preko Soče maja 1945. in prišli v stik z 8. britansko armado. Njihova uradna oznaka kot "Predano sovražno osebje" (SEP - Surrendered Enemy Personnel) je imela zelo malo zveze z dejanskim stanjem, da niti ne omenim stanja v Lamie Campu pri Neaplju, kjer so bile edinice "četnikov" in edinice "Kraljevske Jugoslovanske Vojske" iz Egipta odn. Severne Afrike. Uradno britansko razlikovanje med njimi je šlo tako daleč, da "četniki" uradno niso bili niti iste nacionalnosti kot "Kraljevski Jugoslovanci", pa zato tudi niso smeli uporabljati istih kopalnic. Kasneje je SEP padel v pozabo in so vsi postali "četniki", ki so bili v munsterskem taborišču v Nemčiji "demobilizirani iz jugoslovanske vojske". Vse te vratolomnosti je seveda treba pripisati izrednemu stanju, ki je vladalo tedaj, toda v neki meri tudi politični nejasnosti, ki je spremljala zavezniške operacije v Evropi.

Koncem decembra 1943. je bil Montgomery postavljen za vršilca dolžnosti poveljnika operacije "Overlord", ki je bil pseudonim za invazijo Normandije, in za poveljnika 21. britanske armadne grupe, ki se je kasneje skupaj z ameriški divizijami izkrcala na francoski obali. Montgomeryju je bilo jasno, da bi neuspeh "Overlorda" pomenil podaljšanje vojne v nedogled. Toda pri tem je bil soočen s pomanjkanjem prevoznih sredstev

preko angleškega Kanala, tako da je skušal prepričati svoje kolege, da je treba izpremeniti načrt za operacijo "Anvil" (vpad v južno Francijo iz Italije). Po njegovem mišljenju bi morala ta operacijska služba samo kot strašilo, ki bi držalo Nemce v pripravljenosti na jugu namesto na severu, a ladje, ki bi bile namenjene za to operacijo, bi morale biti dodeljene "Overlordu". O "Anvilu" pravi Montgomery sledeče: "Bilavje to ameriška ideja in v kolikor mi je poznano ni bila všeč nobenim britanskim političnim ali vojaškim krogom. Amerikanci so smatrali, da je treba gledati na "Overlord" in na "Anvil" kot na eno samo operacijo. Francozom je bila všeč, ker je De Gaulle hotel, da se francoska armada pod francoskim poveljstvom bori za osvobojenje francoskih tal. Stalinu je bila všeč, po mojem mišljenju zato, ker je bilo jasno, da bo zavržla Alexandrovo prodiranje na italijanski fronti in tako omogočila Rusom, da dosežejo Dunaj pred zahodnimi zavezniki. Meni ni bila všeč, kakor tudi ne Winstonu Churchill."

Pri tem je zanimivo gledanje lorda Attleeja, ker kaže, da naj si že Angleži še tako prizadevajo, da bi si umili roke nad sovjetskim prodorom v srednjo Evropo, neizbežno dejstvo je, da niti oni niti Amerikanci - čeprav morda Amerikanci še manj kot Angleži - niso poznali bistva komunizma, čeprav so morda poznali dogodke za časa ruske revolucije. To nam potrjuje tudi sam Montgomery, ko nam pripoveduje o svojem razgovoru z Eisenhowerjem v Washingtonu l. 1946, - torej po vojni -, ko je Eisenhower menil, da bi Rusi popustili in se odpovedali vsemu onemu delu tkzv. "ruske zone" Nemčije, ki so jo zasedli zahodni zavezniki pred prihodom ruske armade, ako bi se zahodni zavezniki pokazali odločne. In ako bi Rusi uporabili silo, da bi vrgli zaveznike nazaj, bi se zavezniki z njimi stepli. Montgomery se s tem ni strinjal. Dejal je, da so bili "Britanci do grla siti vojne in da bi jih bilo nemogoče pripraviti do tega, da bi se borili proti Rusom l. 1945". Kar je Montgomery seveda pozabil povedati, je to, da je bila medvojna britanska propaganda doma usmerjena na kovanje bratstva in prijateljstva med Rusi in Britanci in da je preprost Anglež smatral, da je vsak "antikomunist" - fašist. Kako naj bi potem Britanci napravili čez noč salto mortale, je nemogoče povedati. Churchill in ostali voditelji, zlasti konzervativni, gotovo niso imeli nobene ljubezni do komunistov in Stalina, toda v zadregi tudi hudič muhe žre - odnosno kot se je Churchill izrazil "tudi s hudičem bi se povezali, ako bi nam to pomagalo", namreč v boju proti Hitlerju. Spomni mo se potem še raznih tez o ruskem imperializmu odnosno ekspanzionizmu, ko so ruski komunistični cilji v zunanji politiki istovetili s starimi carskimi cilji, - katere so danes že zdavnaj potisnjene v kot -, pa uvidimo vso kratkovidnost na Zahodu. Lord Attlee pravi takole:

"Ako ne bi Amerikanci vztrajali na "Anvilu"..., bi se Alexander lahko povezal s Titom in osvobodil Avstrijo. (Podčrtal jaz). Prišlo bi morda celo do prodora, na podlagi katerega bi Češkoslovaško in morda tudi Poljsko osvobodil Zahod a ne Vzhod. Tako pa je skrbno zaustavljanje čet na gotovi črti izročilo Češkoslovaško komunistom (a to so bile ameriške čete - moja op.). Srednja Evropa je drago plačala za to pomanjkanje političnega čuta in za tradicionalno sumničenje Velike Britanije, da je imperialistična in napadalna sila. Ta zgrešena politika, kakor tudi prehitro zmanjšanje ameriških oboroženih sil, sta kriva za mnoge povojne težave zahodnih demokracij."

Vsak vrabec v Jugoslaviji ve, da se Titu v tisti dobi niti sanjalo ni, da bi se vezal z zahodnimi silami in da je moral Alexander s silo vreči Tita iz Trsta, a da o Koroški sploh ne govorim.

"Draga filozofija"

Montgomery nato razlaga precej podrobno operacije v Normandiji, kjer so se začele kazati prve razlike med britansko in ameriško strategijo odn. med Montgomeryjem in Eisenhowerjem. Kar se je dejansko zgodilo, je bilo tole: Po uspešnem izkrcanju v Normandiji je Montgomery razdelil fronto na vzhodno in zahodno krilo. Na vzhodnem so bili Britanci in Kanadčani, na zahodnem pa Amerikanci. Vzhodnemu krilu je ukazal, naj vrši močan pritisk na Nemce, da bi napravil vtis, da je tu osrednja točka fronte, akozi katero mislijo zavezniki napraviti glavni prodor v srednjo Francijo. Potem ko je pritegnil skoro vse nemške tankovske edinice na vzhodno krilo, je Montgomery ukazal Amerikancem, da napravijo prodor na svojem krilu, kar je v

glo Nemce na Seino in severno od Pariza. A tu se je potem pojavilo ono ne-slavno nategovanje okrog eno- ali dvo-krakega prodora v Nemčijo. V tej zvezi pravi Montgomery, da je Eisenhowerjeva vera obstojala v tem, da "mora biti vsakdo neprestano v napadu." Bedell Smith, ki je bil Eisenhowerjev načelnik štaba, je primerjal Eisenhowerja nogometnemu trenerju, ki teka gor in dol po igrališču in vzpodbuja igralce, naj napadajo. "Ta filozofija je bila zelo draga v življenju," pravi Montgomery in dodaja, da je bila največja nesreča v tem, da je Eisenhower hotel i Posarje i Frankfurtsko področje i Porurje i Antwerp i celo linijo na Reni v isti mah. To je bilo po Montgomeryjevem mišljenju docela nemogoče tako zaradi pomanjkanja dobav kot zaradi nemške vojaške sposobnosti same. Eisenhower je bil preoptimističen, pa mu zato ni uspelo zavzeti nobenega izmed gornjih področij. Upal je namreč, da se mu ne bo treba odločiti niti za Montgomeryja niti za Pattona, ki sta bila stalno v laseh, a ko je uvidel, da bi bilo vseeno boljše, ako bi usvojil Montgomeryjev "enokraki napad" skozi Rur, mu je Patton zabrusil, da je "najboljši general, kar so jih Britanci imeli". Pattona je ves ameriški tisk slavil kot heroja, pa je bilo Eisenhowerju težko, da bi se mu zoprstavljal, čeprav bi bilo Amerikancem docela nemogoče doseči tak uspeh v Normandiji, ako ne bi bilo kanadsko-britanskega pritiska na drugi polovici bojišča. O tem pa so ameriški listi molčali.

Ob tej priliki bi bilo morda dobro, da slišimo, kaj pravi k temu general Gunter Blumentritt, načelnik štaba feldmaršala von Rundstedta, vrhovnega poveljnika nemških sil na zahodni fronti: (BUP 15. IO. 1958.) "1.- Nemci so pričakovali glavne britanske in ameriške napade na severnem delu fronte. Prepričani so bili, da bodo zavezniki poskušali prekoračiti Reno, vpasti v Porurje in udariti proti Berlinu in Magdeburgu. 2.- Nemci so bili v Porurju šibki tako v pogledu utrdb kot v pogledu rezerv, kar je nudilo zaveznikom odlično priložnost. 3.- Nemci so pričakovali, da bodo zahodni zavezniki hoteli priti v Berlin pred Rusi iz političnih ako že ne iz drugih razlogov."

V istem smislu je podal izjavo tudi general von Manteuffel, ki je bil poveljnik 5. tankovske (Panzer) armade. Toda po njegovem mišljenju so bili zavezniki prisiljeni sprejeti strategijo široke fronte, čim so zamudili priliko, da izkoristijo svoj prodor iz Normandije v avgustu. Kasneje so se namreč pojavile težave z dobavami. (Dejstvo je, da so se težave pojavile takoj po zavzetju Pariza, toda to bi morda ne bilo tako usodno, ako bi se zavezniške armade takoj za tem usmerile v severnem pravcu, namesto da so se razbile na vse vetrove - moja op.). Vsekakor je ta napaka dala Nemcem čas, pravi Manteuffel, da si opomorejo in da izvrše dobro poznano ofenzivo v Ardenih, o kateri Montgomery pravi, da je imela zelo resne politične posledice, ker so bili zahodni zavezniki zaradi nje v zelo slabem položaju na Jaltški konferenci.

Nemška protiofenziva v Ardenih se je začela 16. decembra in Montgomery pravi, da "čim manj o njej reče, tem boljše, kajti karkoli bom rekel, ni bo zamerjeno." Nemci so napadli Amerikance 8. korpusa, ki je bil zaradi široke fronte zelo naredko razmeščen, in razbili ameriško fronto na dva dela. Eisenhowerju ni preostalo drugega, kot da postavi ameriške sile na severnem krilu, ki so bile odrezane od glavnine, pod Montgomeryjevo poveljstvo in zadrži nadaljno razširitev prodora na južnem krilu, ki mu je poveljeval Bradley. Tako sta Montgomery na severu in Bradley na jugu najprej preprečila nadaljnje nemško prodiranje, nato pa vsak s svoje strani izvedla ofenzivo, ki je odrezala prodirajoče Nemce od zaledja. Ardenska ofenziva je propadla - a prav tako je propadla prilika, da se zaustavi ruski prodor v srednjo Evropo. Zamujen čas je bilo skoro nemogoče nadoknaditi.

Kar se strategije tiče, Montgomery trdi, da je bilo toliko preprekanja med letalskimi poveljniki na eni in vojskinimi na drugi ter med obojnimi skupaj na tretji strani, da ni bilo dejansko nobene strategije in da je vsaka armija prodirala dokler je mogla, t.j. dokler ji ni zmanjkalo bodisi bencina bodisi streliva ali pa obojega. Lord Attlee pravi k temu, da je more biti posebno prijetno za vdove in matere, ki berejo te vrstice, kajti četudi Montgomery zatrjuje, da njihovi možje in sinovi niso padli zastonj, napravljaja vtis, da bi morda sploh ne padli, ako ne bi bilo tega preprekanja in bi obstojal skupni načrt.

Ko so zavezniške armade prodrle preko Rena, je Montgomery imel več sestankov z Eisenhowerjem, na katerih je poudarjal važnost Berlina. 15. septembra 1944. je Eisenhower pisal Montgomeryju, da je "jasno, da predstavlja Berlin glavno nagrado" in da "prav nič ne dvomim, da moramo osredotoči-

ti vse naše vire in energijo za hiter prodor do Berlina." Toda 31.marca 45. se Eisenhower s tem ni več strinjal. Poslal je Montgomeryju novo pismo, katerega je zaključil takole: "Opazil boš, da nikjer ne omenjam Berlina. To je zame samo še zemljepisna točka - a te me niso nikdar zanimale. Moj cilj je uničiti sovražnikove sile in njihovo sposobnost, da nudijo odpor."

Montgomery po tem ni več razpravljal z Eisenhowerjem, ker sta se že dovolj pričkala o velikih stvareh. A kakšne zaključke je napravil Montgomery, je razvidno iz njegovih Spominov, kjer pravi: "Važno je bilo zato zagotoviti, da bomo imeli, ko dan napoči, takšno politično ravnotežje v Evropi, da bomo mi, zahodni narodi, v stanju zagotoviti mir. A to je pomenilo zasedbo nekaterih evropskih političnih središč pred Rusi - Dunaj, Prago in Berlin. Ako bi zahodni politični voditelji pravilno usmerjali potek vojne in dali vrhovnim poveljnikom primerna navodila, bi lahko zgrabili vsa tri pred Rusi. A kaj se je zgodilo?... Vojna je politično sredstvo in čim postane jasno, da bo dobljena, mora biti njen potek pod vplivom političnih činiteljev. V jeseni 1944. mi je postalo jasno, da bo način, na katerega so se stvari razvijale, imel dalekosežne posledice po vojni. Dozdevalo se mi je, da ga bomo 'pokidali'. Zdi se mi, da smo ga."

Montgomery nato še pripoveduje, kako je hitel, da bi zavezal Schleswig-Holstein in Dansko in kako ga je razjezilo, ko sta oba, Churchill in Eisenhower, naenkrat izrazila upanje, da se mu bo posrečilo prehiteti Ruse. Dejansko jih je prehitel - za šest ur.

Na koncu bi še rad dodal, da lord Attlee, v svoji skrbi za dobrobit angloameriških odnošajev, pravi v Observerju: "Vprašanje je seveda, ali naj generali izdajajo knjige tako kmalu po koncu bitke. Prikazi, čeprav pisani v dobri veri, so lahko netočni ali vsaj subjektivni in morejo škodovati mednarodnim odnosom. Osebnost sem docela za to, da so ljudje odkriti, kar se tiče mednarodnih odnosov - toda samo, ako so gotovi, da gre za dejstva, ne pa za verzije dejstev, o katerih je možno razpravljati."

Ko so novinarji spraševali Eisenhowerja na tiskovni konferenci 15.10.1958., kaj misli o Montgomeryjevi obtožbi, da bi se lahko druga svetovna vojna končala preje, ako ne bi bilo Eisenhowerjeve strategije borbe na široki fronti, je Eisenhower izjavil, da je bila bitka na zahodu dobljena v enajstih mesecih, medtem ko ni nihče pričakoval, da bi se vojna končala pred dvema letoma. Celotno sam Churchill je smatral, da bi osvoboditev Pariza do božiča 1944. predstavljala največji vojaški uspeh v zgodovini vojne.

Po mojem skromnem mnenju ni toliko važno, kako hitro je neka vojna dobljena, - marveč s kakimi posledicami. In to velja tudi za razne teze o tem, ali bi bilo boljše udariti preko angleškega Kanala l.1942, kot so hoteli Amerikanci, pa se je Churchill uprl, ali ne. Tudi ako bi vojna trajala še dve leti namesto enajst mesecev, kot pravi Eisenhower, pa če bi bila srednja Evropa in Balkan v demokratskih rokah namesto komunističnih, - bi se izplačalo. A ako bi se to dalo doseči celo v manj kot enajstih mesecih - če bi prišlo do invazije na Balkan in prodoru Alexandrovih sil v Avstrijo - potem še celo.

SOCIALNI SKLAD

Za Božič 1958. so dobili denarno pomoč sledeči, vsi v D.P.Camp-u Spittal/Drau v Avstriji:

Po Sch 150.- : gg.T.Habjan, M.Florjančič.
 Po Sch 108.- : g. R.Čemžar. Po Sch 100.-: g.A.Franc.
 Po Sch 70.- : gg.M.Kopač, J.Kolenc, J.Dolinar, M.Krulo, S.Rabič, M.Štefe, M.Mrgan in T.Šobrl.

Obračunsko poročilo Socialnega sklada za leto 1958. je sledeče:

Dohodki:

1/ Prenos iz 1957.	£ 22- 5 - 6
2/ Darila	£ 16- 0 - 0
3/ Transakcije	£ 2-14 - 0
4/ Poravnava računa iz l.1957.	£ 3 -7 1/2
	£ 41- 3 -1 1/2
	=====

Izdatki:

1/ Pomoč (paketi, denar)	£ 19-18- 0
2/ Poština	£ 12-9 1/2
3/ Transakcije	£ 2-14- 0
4/ Stanje 31.XII.58.	£ 17-18- 4
	£ 41- 3-1 1/2
	=====

Neposredno je bila poslana pomoč v trinajstih primerih, v enem primeru pa je Socialni sklad kril poštni strošek (pošiljka darovanega plašča).

KO JE TITO VOZIL BARKO

a l i

MRTVA KAMELA Z ZASTAVO V TREBUHU

Spet so vihrale zastave, pokali topovi in ljudje kričali, ko se je Tito pred 14 dnevi vračal s tromesečnega potovanja po svetu. Značilno je, da si je za povratek izbral pot preko Macedonije. Na vsej dolgi poti do Beograda je ljudem sporočal pozdrave iz daljnih krajev, zagotavljal jugoslovansko miroljubno politiko in odbijal napade bližnjih sosedov Albanije in Bolgarije, kakor tudi vodilnih stricev iz Moskve in Pekinga. Napadov je bilo med njegovim potovanjem na pretek. Tito je bil leko zadovoljen, kajti prav zaradi teh napadov je njegovo potovanje pridobilo na ugledu in pomenu.

Začelo se je prve dni decembra, ko se je rejeni Tito z dobro podloženo, a postavno ženo Jovanko in drugimi tovariši vkrcal na Galeba. Galeb je ptič, ki največ požre, se bridko šalijo Jugoslovani, medtem ko se partijci prizadevajo razlagati, da taka šolska ladja stane, tudi če je Tito ne uporablja za zimska počitniška potovanja. Tokrat ga je Galeb ponovno ponesele v Indijski ocean. Z indonezijskim predsednikom Sukarnom sta se dobro zabavala na čarobnem otoku Baliju. V bleščeči marmšalski uniformi se je Tito razkazoval v Burmi, Indiji in Cejlonu, a Nehru mu tokrat ni posvetil mnogo časa.

Kitajci so bili prvi, ki so se obregnili ob Titovo potovanje in se grdo zamerili, ker so se drznili izjaviti, da se ljudstvo obiskanih dežel ne briga za Tita. A bil je le začetek. Kmalu potem so Kitajci trdili, da je Tito imperialistični agent; na potovanje so ga poslali Amerikanci, da očrni socialistični tabor in odvrne afro-azijske narode od socializma. Ko se je Tito vozil z barko s Cejlona na obisk k staremu fevdalnemu prijatelju, cesarju Haile Selasiju, je XXI. kongres KP ZSSR povzel kitajske napade. Sam hruščev se je obregnil vanj. Tito je molčal, a odgovarjali so doma časopisi in manjši kanoni. Tito je nadaljeval pot in z vso resnobo mlel prazno slamo v Adis Abebi in Kartumu. Potem pa je bilo konec počitnic, čim se je v Suezju objel z Naserjem.

Po dveh dneh govorov in zborovanj v Egiptu je Naser vlekel Tita v Sirijo. Z veliko družbo sta se v zmagoslavni procesiji vozila po deželi, ki je proslavljala obletnico združenja z Egiptom. Spuščala sta govore za vsakim ovinkom. Naserju gre taka stvar lažje od rok, ker je star komaj 40 let in poln energije. Tito s svojimi 67 leti in precejšnjim predsodkom mu je s težavo sledil, ko sta plezala na strehe hiš po sirijskih vaseh, da bi ju ljudje bolje videli. Najbolj ganljivo je bilo pač v Alepu, kjer so po starem arabskem običaju Titu v čast zaklali kamelo in vanjo zasadili jugoslovansko zastavo.

Na Tita je navdušenje sirijskih množic napravilo velik vtis. Ne rodno utegne postati le vprašanje, ali sta z Naserjem samo krepila enotnost ali pa tudi kovala zaroto, ki je dva tedna kasneje izbruhnila v Iraku. Moskva in Peking sta dobila nov povod, da Tita proglase za agenta imperializma, saj se je prijatelj Naser kasneje spustil v dokajšne napade na komuniste. Nerodni so bili tudi razgovori z grškim ministrom na otoku Rodu. Jugoslovanski časopisi so sveto zatrjevali, da je Balkanski pakt z Grčijo in Turčijo mrtev in da ga ne mislijo oživljati, ker da so proti vojaškim pogodbam na splošno. A Moskva se sklicuje na grške časopise in pravi, da je pakt gotovo še vedno v veljavi, ker ga tudi uradno sporočilo o razgovorih na Rodu ni preklicalo. Moskva kriči, da je Jugoslavija s tem paktom povezana preko Grčije in Turčije z Atlantskim paktom in da torej pripada vojaškemu bloku kakor bi si cer rada to zenikala. Albanski Enver Hodža vpije, da sta se Grčija in Jugoslavija domenili, kako bosta delili Albanijo. Tirana se pritožuje nad zatiranjem Albancev na Kosovu. Jugoslovani so obsodili nekaj albanških vohunov in si izmenjujejo jezne diplomatske note z Albanci. Bolgari se zgražajo nad jugoslovanskim kritiziranjem sovjetskega napredka in zaničljivo kažejo, kako slabo da se razvija jugoslovansko gospodarstvo.

Manjšine je lahko podpihovati, statistike je lahko raztegovati. To in podobno je pač le zunanji odraz globljega nasprotja, ki se vleče že tja od madžarske revolucije odnosno boljše: še iz Stalinovih časov, kar je Hruščev enostavno podedoval. Bistvo je pač v tem, da komunizem zahteva popolno podrejenost. Ne more trpeti ljudi, ki se na svojo pest vozijo po Aziji in Afriki. A Tito goji prijateljstvo z daljnimi deželami iz vzajemne potrebe. Novim državam ugaja, da jim nekdo posveča pozornost, Tito pa se boji osamljenosti in mu ugaja, da ima družbo. Tito in Sukarno ter Tito in Naser drug drugemu vlivajo pogum. Drug drugemu dopovedujejo, kako sijajno napredujejo in kakšna krasna bodočnost se jim odpira.

Ta vzajemna občudovalna družba je le v posredni zvezi z velikim nasprotstvom med vzhodom in zahodom. V deželah, ki jih je obiskal Tito, ne gledajo na svet iz istega kota kot mi na zapadu. Nasprotstvo med Zahodom in Vzhodom se jim zdi le tekmovanje dveh velikih sil, ki se vsa ka poteguje le za svoje koristi. Veliko je, če Tito vsaj dolno pripomore k spoznanju, da Sovjetska zveza in Kitajska nikakor nista boljši od zapadnih "imperialistov". In čudno je, da komunistični tabor sam pomaga k temu spoznanju. Prav gotovo Tito sam od sebe ne bi širil propagande proti komunistom. Toda kominformovci ga ne pustijo pri miru, da bi užival svoje počitnice. S tipično komunistično nestrpnostjo se morajo obregati vanj samo zato, ker ne trobi v isti rog, čeprav bi silno rad pihal v lastno trobento v ubrani harmoniji z moskovskim rogom.

J.G.

KAJ PRAVIJO DOMAČI

Nadaljevanje

(Od sodelavca iz Trsta)

Novo vprašanje se je glasilo: Vidite kakšno možnost za spremembo režima? - O tem, da bi režim odletel evolutivnim putem, ni govora, vsaj pri sedanjem stanju ne. Zrušitev komunistične oblasti je možna samo v primeru lokalnega ali splošnega spopada. V takem primeru bi bila najboljša začasna okupacija, toda ne angleška (trgovci!) ampak ameriška. Tudi bi bila okupacija po Amerikancih boljša in predvsem gospodarsko uspešnejša. Nekaj časa bo itak potrebna najbrž močna roka, ki bi preprečila individualno obračunavanje in zločincem plačala po njihovih za slugah. Sicer pa sem mnenja, da v notranjosti države "reakcija" nima take politično-organizatorične oblike, ki bi bila v stanju vzpostaviti normalno situacijo. V emigraciji pa kot je videti prevladuje toliko raznih mnenj, struj, z eno besedo takšna razkosanost, da ta ni v stanju pomagati pri oblikovanju pravilne oblasti, ampak bi ustvarila le splošno zmešnjavo.

Kraljevina doma ni več popularna in je ne maramo nazaj. To mnenje deli verjetno ogromna večina Slovencev. Da bi si pa privoščili angleški sistem samo zaradi kralja in Karadjordjevičev, pa tudi ne gre. To počasi prevladuje tudi pri Srbih in Hrvatih, ker pač nastopa nova generacija, ki ne da dosti na tradicije.

Cerkev je kot kaže opustila direkten politično-organizirani vpliv na ljudi, pač pa se poslužuje drugih načinov. To so delno osebni stiki duhovščine z ljudmi, kar je seveda lažje na deželi kot pa v mestih. V teh poslednjih pa predstavlja tako močan obisk cerkva ob sobotah in nedeljah delno zakamufliran politični protest in pa v določeni meri iskanje in reševanje osebnih problemov posameznikov. Na vsak način to režimovce precej jezi, pa ne morejo nič storiti, zlasti ne zdaj, ko ponovno nastopa tesnejša povezava z evropskim zapadom, kamor potuje tako mnogo ljudi. Vendar pa ne bi mogel že reči, da se mladina kaj bolj zanima za katolicizem, čeprav se zdi, da se položaj v tem oziru iz leta v leto zboljšuje.

Nekdo je zatrjeval, da je Slovenska ljudska stranka še vedno močna in uživa ugled. Kasneje je to drugi pobijal a je dodal, da kolikor uživa SLS ugled, je to samo z ozirom na predvojno borbo te stranke za slovenske pravice. Pri tem pa da njen program ne igra nobene vloge več.

(Bo še)

PISMA UREDNIKU

"JUGOSLOVENI NA OKUP!": G.urednik! V svojem protestu (KT 237) mi g.Gjurkovečki, urednik "Jugoslovena", prisoja stvari, ki jih nisem niti v "Razgledih" (KT 233) niti kdaj prej rekel. Stališče g.Gjurkovečkog sem nazval čudno, ker je kot neizpodbitne resnice navajal stvari, kise mi ne zdijo resnične. Na primer: "Vse govori v prid, da smo en, velik, nerazdeljiv slovanski narod." To je trditev, ki je med drugimi n.pr.g. Maček ne priznava. Ali: "Jezik, običaji in videz ne razdvajajo Srba od Hrvata - njiju razdvajajo edino pokvarjeni politiki, blazneži in tuji plačanci." To je trditev, ki poenostavlja cel problem odnosov med Srbi in Hrvati; obenem meče blato in kleveta vse tiste, ki dvomijo nad točnostjo takšne trditve. Dalje: "Pa če je tako in ko cel svet dokazuje, da je Jugoslavija stvarnost in in da smo mi Jugoslovani, ali moremo po tem trditi, da nismo..." Predvsem dvomim, da je vse tako enostavno, kot pravi g.Gjurkovečki in obstoja polno umerjenih in ekstremnih dokazov, da hoče biti Srb Srb, Hrvat Hrvat in Slovenec Slovenec, celo v Jugoslaviji. Da je Jugoslavija stvarnost, ne igra nobene vloge. Pred nekaj desetletji je bila tudi Avstro-Ogrska stvarnost, podobno kot Otomansko cesarstvo ali Britanski imperij. Sem za demokratično Jugoslavijo, ne zato, ker je ona "stvarnost".

Kar zadeva "okupljanje emigracije", je to vprašanje, o katerem sem že večkrat pisal; vsekakor to ni ustanavljanje nekakšne "vsejugoslovenske politične stranke". Predlog, ki ga je dal g.Gjurkovečki, je tako star kot je stara emigracija: zberimo se okoli tega ali onega, pustimo ob strani vsa nesoglasja, vse razlike itd itd. Zame takšni predlogi ni so privlačni, ker do danes niso pokazali nobenega rezultata. Pa ga tudi v bodoče ne bodo, tem prej, če se že v naprej prepereči vsaka razprava o različnih vprašanjih z izgovorom: naj o tem narod odloči. Na žalost je to napačno modrovanje, ki ne dela razliko med razpravljanjem in odločanjem. Razprava v emigraciji še ne pomeni željo, da neke ideje vsilimo narodu. Demokracija je najprej vlada s pomočjo razprave, na osnovi katere se sprejmejo sklepi z glasovanjem, da se ugotovi, kaj večina želi. Šele tedaj postane demokracija vlada večine. B.Simonič

"RASTEJO BREZ NAS": G.urednik! Čeprav g.F.L.(KT 237) razpravlja o stvareh, o katerih sploh pisal nisem in celo tu in tam insinuira, bil rad pripeljal to polemiko do zaključka, ugotavljajoč:

Strinjava se, da ni umestno govoriti v procentih o odporu proti režimu ali komunizmu. Dodajam še, da je vsako operiranje s procenti v tem primeru brez smisla, ker ni alternative režimu. Se motim, če predvidevam, da tudi doma to čutijo?

Strinjava se, da "ni perspektive" in da zato ljudje beže. To pa so v prvi vrsti gospodarski begunci, čeprav priznam, da je osnovni vzrok politično-ekonomske narave. Toda ne gre pozabiti, da se istočasno stoti ne Jugoslovanov, ki pridejo na obisk, študij ali na delo na zapad, vrača v domovino, verjetno ne iz ljubezni do maršala ali režima ampak v neki meri tudi iz spoznanja, da je tudi na zapadu marsikaj gnilo in da ni vse zlato, kar se sveti, pa da tako tudi doma ni čisto vse zanič.

Kovaczeva izjava zame ni stvar Agitpropa ali osebnega mnenja ampak stvar dejstva. V tisti revoluciji je od študentov preko pisateljev in delavcev, vojakov in predstavnikov čisto vseh strank vse, izjavljalo za neodvisno socialistično Madžarsko. Rad bi poznal tako revolucijo in z njo takšne Kovacze, ki bi v krvavo-rdečih dneh premišljali, kako bi ugajali okupatorju...!

Svoj komentar sem kajpak snoval na podatkih od doma kot to dela g.F.L. Že to dokazuje, da ni umestno sklicevati se na to, kdo bolje pozna položaj, ker je odvisno od tega, s kom občuješ in pod kakšnim zornim odn.interesnim kotom gledaš. Enostavno ni kontrolnega merila, ker ni svobodnega javnega mnenja. Edino čas bo pokazal, kdo ima prav; v kolikor sploh.

K.P.S

/S tem je razprava o tej zadevi zaključena. Urednik./

B. SIMONIČ:

RAZGLEDI

ZBORAŠKA IDEOLOGIJA: V teh rubriki in v tem časopisu je bilo veliko pisanje o totalitarni skupini ZBOR, katere člani so popularno poznani pod imenom "Ljotičevci". V emigraciji je njihovo glavno glasilo časopis ISKRA, podružnica za Hrvate časopis HRVATSKA ZORA, a kulturno-socialna četrtletna revija za zboriške intelektualce SLOBODNA JUGOSLAVIJA. Kdorkoli je sledil pisanje, tako moje kakor tudi drugih v KT, je mogel opaziti, da je vse večja pozornost posvečena "Ljotičevcem", kot pa hrvaškemu ustašem. Za te druge vedo skoro vsi Slovenci, tako oni v emigraciji kakor tudi v domovini, da je govora o običajnih razbojnikih. Zato tudi ni bilo potrebno niti ne bo potrebno v bodoče o njih pisati. Neobhodno potrebno pa je pisati o "Ljotičevcih", v katerih vrstah se nahajajo številni intelektualci, katerih roke niso tako krvave s krvjo nekega drugega naroda (a v znatni meri lastnega - srbskega naroda), kakor so ustaške s srbsko. Da ni bilo dovolj pisano o tej totalitarni skupini, katero je osnoval pokojni Dimitrije Ljotić, a na čelu katere se danes nahaja njegov brat Jakov Ljotić, je pokazal nedavno primer dr. Mihe Kreka, ki smatra sebe kot "voditelj slovenskega naroda". O njegovem sodelovanju s totalitarno skupino ZBOR na nekakšnem "antikomunističnem dnevu" v U.S.A., katerega je organiziral ameriški trgovec W. Smyth, je KT že pisal. Ravnotako se je KT nekolikokrat dotaknil tudi pisanja izseljeniške AMERIŠKE DOMOVINE, ki je omogočila nekolikim slovenskim Ljotičevcem, da so v njenih stolpcih žalili demokratske Srbe in pisali slavospeve totalitarnim. KT je, kolikor mi je znano, edini slovenski časopis v emigraciji, ki je poskušal demokratskim slovenskim emigrantom prikazati to totalitarno gibanje, njegovo delo v preteklosti, a posebno pod okupacijo, in jih na ta način nekako opomniti, da naj ne nasedajo lažem, prevračanjem in pozivom na sodelovanje.

Totalitarna skupina ZBOR, katera danes ne nastopa pod tem imenom, temveč pod raznimi drugimi - ker se zavedajo, da je to ime kompromitirano - nima nekako jasno opredeljene ideologije. Vsaj na prvi pogled ni mogoče izlučiti to ideologijo iz njihovih časopisov, jasnejšo sliko pa se lahko dobi s čitanjem lastnega življenjepisa Dimitrija Ljotića in drugih njegovih spisov. Kot je bilo že preje rečeno v KT, je zboriška ideologija mešanica fevdalnih idej, antidemokratskih principov in misticizma. V tej ideologiji se deli, manjši ali večji, s katerimi znatno število ljudi, drugače demokratsko usmerjenih, lahko soglaša. Tako na primer, so Zboriši, oz. se vsaj predstavljajo da so, globoko pobožni; znatno število srbskih emigrantskih duhovnikov je v njihovih vrstah, ker imajo samo v njihovih vrstah brezpogojno versko pokornost vernikov. Srbi, ki niso zboriši, čeprav morda iskreno pobožni, se ne obotavljajo kadar je to potrebno, tudi ostro kritizirati postopke gotovih duhovnikov. Zboriš pa tega nikdar in nikjer ne bo storil. Ravno tako so zboriši antikomunisti in je zanje največji komunistični greh njihovo bezboštvo. In na koncu, zboriši so prepričani anti-demokrati, o čemer pa v glavnem molče ali pa v najboljšem primeru pokažejo to antidemokratičnost le posredno.

Vsaka ideologija, tako tudi totalitarna, je v glavnem zamisel, kakršna naj bi bila družba in čemu naj bi bila družba taka - na kakršnih temeljih mora ona sloneti. V osnovi je zboriška ideologija zelo enostavna - zato mogoče tudi zelo lahko razumljiva povsem nepismenemu in neučenemu človeku. Ta ideologija je hierarhična in v najkrajših mogočih črtah, brez raznega olepševanja in dodajanja, kar bi moglo povzročiti zmoto, je takale: Bog je gospodar nad ljudmi in ljudje so njegovi otroci. Kot je Bog gospodar nad ljudmi, tako je kralj gospodar države in med njim in državljani mora obstojati sličen odnos kot je odnos med očetom in otroci. Otroci morajo izpolnjevati očetove zapovedi in ga morajo globoko spoštovati, ker je kralj postavljen od Boga, da bo njihov gospodar. Kot gospodar države postavlja kralj "nižje gospodarje", vse do župana, ki so vsi očetje v odnosu na nižje od njih. Na koncu je najmanjša edinica - družina, katere na čelu je oče in katerega beseda je zakon za dobro ubogljivo deco. Cela zboriška ideologija predpostavlja, da je počenši od kralja pa do poglavarja družine, vsak "oče" dober in pravičen, a vsak "otrok" ubogljiv. Kot je kralj gospodar države po milosti in volji božji, tako je vsak "nižji gospodar" v hierarhiji na tem položaju po kraljevi volji in posredno po božji volji, razen, naravno, poglavarja družine, ki je to po božji volji. Vloga Cerkve je v glavnem, da potrdi, da je to tako in da bo v

vprašanjih človeške duše posrednik med ljudmi in Bogom. Ateistom, panteistom, agnostikom in skeptikom ni mesta v takem redu. Niti ni mesta za liberalce, socialiste, radikale, niti ni govora o obstojanju političnih strank - te niso potrebne. Demokracija in napredek sta prepovedana, razum mora emigrirati. Namesto demokratskega parlamenta bi obstojal parlament sestavljen od gospodarjev, postavljenih na ta položaj posredno ali neposredno od kralja - in s tem posredno od Boga. To je v grobih črtah vse; zaključki, kakšna bi bila ta družba in da bi ZBOR imel glavno besedo, pač niso potrebni.

Ko je bil Dimitrije Ljotić še mlad, je na njega naredil velik vtis anarhizem velikega ruskega pisatelja Leva Tolstoja. Ta je verjel in učil, da je potrebna samo ljubezen do Boga in med ljudmi, a da so državna oblast, sodišča, vojska, davki itd. nepotrebni. Kasneje je Ljotić opustil ta krščanski anarhizem in ustvaril gornjo ideologijo, mešanico idealne fevdalne družbe, v kateri je tudi lastnik tovarne "oče" svojim delavcem, in Tolstojevega mističizma. Ko je l. 1929 kralj Aleksander uvedel svojo diktaturo, ga je Ljotić skušal nagovoriti, da bi sprejel gornjo ideologijo in na gornji način uredil Jugoslavijo. Cilj kralja Aleksandra pa ni bil vračanje v fevdalizem, temveč ustvaritev jugoslovanskega naroda s silo, z jugoslovanskimi političnimi strankami (namesto nacionalnih, katere v večnaronadni državi otežujejo politično življenje), ter je zato odbil Ljotičevo idejo. Ljotić mu tega ni nikoli mogel oprostiti in je trdil, da je vsakršna nesreča ki je zadela Jugoslavijo, kakor svoječasno tudu kralja Aleksandra, rezultat kraljeve zavrnitve Ljotičevega načrta.

Mogoče ni potrebno dodati, da je imel na Ljotića velik vtis uspeh fašizma v Italiji, ki mu je služil (enako tudi Hitlerju) kot model, a kasneje tudi nacizem v Nemčiji, in da je on vse to poskušal prilagoditi prilikam v Jugoslaviji, v kateri so večina naroda poljedelci - kmetje, katerim bi bila ideja o "očetu in otrocih" bližja in razumljivejša. Od Mussolinija si je sposodil idejo o korporativni državi, od Hitlerja antisemitizem, a od obeh antikomunizem in antidemokracičnost.

HRVATSKO ZORO, časopis hrvatskih Ljotičevcev je do nedavnega urejal g. Roko Kaleb. Nedavno je g. Roko Kaleb napadel časopis iz istega hlova ISKRO radi nedemokracičnosti. Dogodek o katerem so mnogi pisali, predpostavlja joč, da se je g. Kaleb prelevil v demokrata in se odrekel zborštva. Da se ne bi v bodoče dogodilo, da g. Kaleb napada ISKRO v HZ in da bi se nad njim vršila potrebna kontrola, ter da časopis HZ ne krene z zborške smeri, je g. Kaleb omejeno urejevanje lista. HZ prinaša v februarški številki kratko notico: "Radi pokazane potrebe je redakcija HRVATSKE ZORE razširjena in so v njo kot člani vstopili gg. Zdenko Antić in Stjepan Grabovac". Mimogrede naj bo rečeno, da sta tudi ta dva hrvatska zborša.

POKRISTJANJENJE SLOVENCEV

Pred nekaj meseci sta v Sev. Ameriki izšli dve angleško pisani knjiigi slovenskih avtorjev o Sloveniji; to sta dr. J. Arneža "Slovenia in European Affairs" (v založbi "Studia Slovenica", Washington) in "This is Slovenia", ki sta jo pripravila dr. R. Čuješ in Vladimir Mauko, založila pa jo je Slovenska narodna zveza za Kanado. Žal nam ni bila poslana niti ena niti druga v oceno.

Dobili pa smo te dni od dr. Janeza Arneža naslednje oznanilo s prošnjo, da ga objavimo:

"Pred nekaj meseci je umrl dr. A. Kuhar. Med njegovo zapuščino je pomembna razprava o slovenski zgodovini v zgodnjem srednjem veku: The Conversion of the Slovenes and the German-Slav Ethnic Boundary in the Eastern Alps. Delo predstavlja izvirno analizo relativno malo poznanih problemov naše zgodovine in močan doprinos k poznavanju Slovencev v svetu.

Studia Slovenica namerava izdati razpravo v knjižni obliki, če le mogoče za prvo obletnico pokojnikove smrti. Zato iskrena prošnja vsem Slovincem za denarne prispevke, ki bi omogočili takojšnjo oddajo rokopisa v tisk. Vsak prispevek v znesku 5 dolarjev in več pomeni tudi prednaročbo knjige. STUDIA SLOVENICA, P.O. Box 4531, WASHINGTON 17, D.C."

Gornjo prošnjo toplo priporočamo.

Uredništvo

ARGENTINSKI KOLEDAR

Zaradi neke pomote pri odpremi, lani ni bil dostavljen Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije 1958. Toda ker je bilo to deseto in jubilejno izdanje, bi rad opozoril vsaj na poglavitne članke, čeprav so nekateri časovno zakasneli. V dr. Komarjevi "Državi", ki da je v nas samih, najdemo nekaj izredno pomembnih misli, ki v mnogih primerih veljajo za slovenske prilike; politika je stvar zrelosti in pameti, zaključuje avtor. V dolgi razpravi je Ivan Avsenek obdelal delavsko samoupravljanje v Jugoslaviji. Prišel je do zaključka, da si dejansko stojita nasproti delavec, ki hoče predvsem višjo mezdno, in ravnatelj podjetja, ki je zaupnik režima in torej hoče predvsem višjo proizvodnjo. Avtor predvideva, da bo vlada s svojo politiko stabilizacije trga, ki naj zaustavi inflacijo, nujno zmanjšala praktično vrednost delavske samouprave. Janez Arnež je porem obdelal deset let slovenskega kmetijstva. Objavljeno je tudi besedilo pogodbe na Bledu med Titom in Angleži 1. 1947. o vračanju gotovih beguncev. Dr. B. Vošnjak pa je popisal delo Jugoslovanskega odbora in Krfske deklaracije v času Prve svetovne vojne. Cel zbornik pa je likovno posvečen mojstru Plečniku.

Letošnji Zbornik je opremil ak. slikar France Gorše. Kot preje tu di tu sodeluje Ivan Avsenek z razpravo "Od petletke do petletke". Njegov zaključek je, da je planiranje lahko koristno, čeprav le v določeni mejah, toda samo v zvezi z zasebno gospodarsko podjetnostjo. Ker pa komunisti to podjetnost nadomestijo s planiranjem, zato bodo prisiljeni še iskati nova pota v gospodarstvu. Koroški in Mariboru je posvečeno dvoje člankov, o Malgaju in Maistru, junakih, ki ju uradna Ljubljana ni niti razumela niti podpirala. Oba dokazujeta, kaj lahko doseže v kritičnem trenutku jasnost cilja, hrabrost in odločnost. O Antarktiki pišeta potem Arko in Bertonec, kar nam omogoča nekoliko intimnejši vpogled v življenje na tistem delu sveta. Kot vsako leto je tudi letos nekaj člankov o Krščanski demokraciji. Krekoslovec Ivan Dolenc je pisal v dolgem članku o Ev. Kreku in Sušteršiču. Dejansko je to odgovor dekanu M. Škerbcu, čeprav je iz uvoda sklepati, da to še ni dokončna sodba ampak "pripomoček tistemu, ki bo podrobno obravnaval zadnjih deset let Krekovega življenja". Tako vpijeta obe deli, Škerbčev Pregled in ta Dolenceva razprava, po primerjalni študiji, ki bi raziskala, kaj je sporno in kaj še ni raziskano. Kdor bi hotel raziskovati zadnjo tretjino dr. Krekovega življenja, naj bi začel tu.

Prav zanimivo je prikazana Ognjena zemlja, Chile, avstralski pašniki ovac, nisem pa bil bogve kako zadovoljen s tu in tam preveč polemičnim spisom o Kanadi. Precej je tudi osmrtnic (ak. Nahtigal, prelat Lukman, Zorman, p. Zakrajšek, svetnik Škulj itd).

Letošnji dr. Krekov članek izzveni v miselnosti, da je treba takoj proti totalnemu komunizmu združiti vse svobodno človeštvo z njegovo vojaško, gospodarsko in politično močjo, sicer smo izgubljeni. Njegova analiza svetovnega položaja je dobra, toda - pozabil je na ljudi pod Rdečo zvezdo. Tudi tam meljejo božji mlinci, čeprav drži, da je v veliki meri odvisno od nas svobodnih, kaj bodo mlinci namleli. Vrednost nakazane poti iz krize pa bi bila neprimerno večja, če bi poleg besednega poziva na "složen nastop in zedinjenje vseh protikomunističnih sil" bil kjerkoli že pokazan konkretni, praktični primer, zgled.

Škof dr. Rožman vidi v lurski obletnici ta pomen, da so se zastopniki vseh mogočih narodov srečali in zbližali ob Mariji, v nadnaravnem pogledu pa poglobili pobožnost in pripravljenost na žrtve. 'V času križarskih vojsk se ni toliko molilo,' pravi škof, 'zato ta povečana molitvena sila ne bo zaman.'

Vključenih je tudi nekaj krajših potopisov in spominskih člankov, leposlovju pa je odkazano kar 170 strani, kar je brez dvoma dobro znane, da se slovenska beseda razvija tudi na tujem, daleč od rodne grude.

Vloga teh zbornikov ni le velika za emigracijo ampak tudi za pozne rodove, da bodo lažje in pravilneje sodili, kaj se je dogajalo z našim narodom v tem nesrečnem dvajsetem stoletju.

Zbornik, oba letnika, je na prodaj v Našem domu, 62 Offley Rd., SW 9. (D.P.)

OD MESECA DO MESECA

Tito je doma. Ob svojem obisku Siri je je govoril na devetih zborovanjih, kar je verjetno vzrok, da je bil bolj redkobeseden, ko je spet prestopil jugoslovansko mejo. Na velikem zborovanju v Beogradu je govoril samo štiri-deset minut. Ob tej priliki je izjavil, da je ves čas svoje turneje molčal o napadih, ki so jih vršili nanj in na Jugoslavijo iz Vzhodne Evrope in Kitajske (Chou En-lai je celo pozval Indonezije, naj Titu ne verjamejo, ker je imperialistični agent), a da bo sedaj, ko je spet doma, vrnil milo za drago.

Hodžo v Tirani in Živkova v Sofiji je imenoval "nova Göbbelsa" in izjavil, da bi se Hodža nikdar ne drznil odpreti svojih ust, ako ne bi bilo za njim Sovjetske Zveze. Hodžino obtožbo, da je v Grčiji razpravljajl v razdelitvi Albanije, je Tito odpravil s pripombo, da je Albanija tako majhna, da ni kaj deliti.

Na Hruščevo zatrjevanje, da Sovjeti hočejo prijateljstvo z Jugoslavijo in da bodo spet prijatelji ko "njih" (t.j. titovega režima) ne bo več tu, je Tito odgovoril, da "mi bomo tu, dokler nam fizične in umske sposobnosti to dopuščajo in - dokler nas narod hoče."

Po sklenitvi grško-turškega sporazuma o Cipru je bilo mnogo govora o obnovitvi Balkanskega pakta med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. Te vesti so bile s precejšnjo ostrostjo zavirane v Beogradu, kjer je govornik zunanjega sekretariata, Drago Kunč, pokazal svojo jezo nad "kampanjo", ki jo baje vodijo turški listi proti Jugoslaviji v zvezi z nekimi jugoslovanskimi državljani, ki jih je Turčija izgnala. Gre namreč za slučaj dr. Mili voje Peroviča, pravnega svetovalca podjetja "RAD", ki je gradilo nekaj mostov v Turčiji, in ki se je bavil ne le s strokovnimi posli ampak tudi z vohunstvom. Dejstvo, da je med jugoslovanskimi komunisti še vedno precej kominformovcev, vzbuja nezaupanje napram Jugoslovanom, zlasti v deželah kot je Turčija. Zato je veliko vprašanje, ali Turčija sama sploh še želi kak Balkanski pakt z Jugoslavijo.

Pred kratkim je bil v Peči obsojen na pet let ječe albanski državljani Hafiz Hodža, ki je bil svoje čase begunec v Jugoslaviji, a se je kasneje vrnil domov. Lanskega maja je ponovno ilegalno prešel v Jugoslavijo, toda topot menda z drugačnimi nameni. Obtožen je bil, da je poskušal organi-

zirati vohunsko mrežo na Kosovem in v Metohiji. Kmalu za njim so obsodili še pet Albancev v Prištini za iste zločine. Jugoslovani trdijo, da se nahajajo v Albaniji šole za vohune in saboterje, ki jih ob priložnih prilikah vtihotapijo v Jugoslavijo.

Kako se po drugi strani albansko oblasti boje stika med Jugoslovani in albanskim ljudstvom, je razvidno iz dejstva, da je prišlo do cele vrste incidentov vzdolž albanske obale, ko so se jugoslovanske ladje zatekale v albanska pristanišča zaradi neurja na morju. Tem ladjam so nelo ukazali, da se pobežejo iz pristanišč, ampak so jih celo vrgli ven z naperjenimi strojnici.

Z vsem tem je morda v zvezi nova uredba v pogledu prijave in odjave bivališča in začasnega stanovanja. Izpremembe je treba prijaviti v vseh krajih, ki so sedeži okrajnih ljudskih odborov. Republiški sekretariati za notranje zadeve lahko razširijo območje tudi na druge kraje, ki se jim zdijo primerni. V krajih, ki niso sedeži okraj. ljud. odborov, je treba prijaviti začasno stanovanje v hotelih ali privatnih hišah, ki imajo za to dovoljenje. Začasno stanovanje morajo prijaviti tudi oni, ki se začasno nahajajo v domovih, internatih, in zdravstvenih ustanovah na zdravljenju, kakor tudi delavci in uradniki, katerim podjetja preskrbijo začasna stanovanja.

Uredba vsebuje predpise, ki se tičejo tujcev. Vsak tujec, ki potuje v Jugoslavijo, sme ostati v deželi 30 dni in za to dobo predstavlja njegova viza tudi dovoljenje za začasno bivališče. To dobo lahko okrajni sekretariat za notranje zadeve podaljša na 60 dni, a republiški sekretariat na največ šest mesecev.

Tujec, ki ga preganjajo zaradi "dono kratskih idej, borbe za nacionalno osvojenost, pravic naroda, in zaradi svobodnega znanstvenega in kulturnega delovanja," bo dobil pravico do zatočišča v Jugoslaviji. O tem odloča zvezni državni sekretariat za notranje zadeve. Začasno ali trajno bivališče ne bo dovoljeno nobenemu tujcu, ki bi "izkoristil gostoljubnost ali deloval proti interesom in varnosti Jugoslavije, ki bi bil obsodjen na izgon iz Jugoslavije ali proti kateremu bi bile podvzete mere za njegovo odstranitev z jugoslovanskega ozemlja." Uredba nadalje predpisuje, da mora vsaka oseba, h kateri nek tujec namerava priti na obisk, izdati overovljeno potrdilo, da garantira za tujčeve izdatke v Jugoslaviji, kakor tudi za stroške njegove vrnitve domov. To ne velja za

one tujce, ki prihajajo v Jugoslavijo kot turisti odn. vsvrho zaposlitve, studija in podobno.

V Jugoslavijo so pripeljali večje število ranjenih alžirskih upornikov, ki se bodo zdravili v jugosl. bolnicah. Jugoslovanski Rdeči Križ je tudi poslal denar, odeje, in hrano alžirskim beguncem v Tunisu in Maroku. V Sarajevu, ki je postal nekak center za arabske in muslimanske študente s srednjega vzhoda in Afrike, študira na univerzi nekaj alžirskih študentov-upornikov in okrog 60 Egipčanov.

"Jugoslavija in pozitivna nevtralnost" je naslov knjige, ki jo je v Kairu izdala direkcija za informacije predsednika Združene Arabske Republike. V prestolnici Sudana, Kartumu, pa so izdali knjigo o jugoslovanskem gospodarskem sistemu.

Edvard Kardelj in njegova žena bosta uradno obiskala Dansko, Norveško in Švedsko. Na poti bosta od srede maja to srede junija in bosta vrnila obiske, ki so jih napravili skandinavski predsedniki vlad lansko leto.

Na seji jugoslovanskega sveta za prosveto je Ivo Frol predlagal pouk slovenščine in makedonščine v srbskih in hrvatskih šolah - tako da bomo vsi enakopravni.

Vsi hišni posestniki v Sloveniji, ki imajo podnajemnike, so morali prijaviti svoje hiše občinskim komisijam za podržavljenje. Predsednik republiške komisije, Mitja Ribičič, je izjavil, da bo v Sloveniji podržavljenih okrog 25.000 hiš. Obenem je izjavil, da vedo občinske komisije za vsako hišo, ki je v najemu in da se bodo zato omejile samo na pregled prijav - a oni hišni posestniki, ki bi se radi zatajili, bodo kaznovani.

Dr. Slavko Zore, dosedanji pomočnik tajnika slovenske vlade, je bil imenovan za javnega tožilca Slovenije na mesto Jožeta Pavičiča, ki je bil postavljen za republiškega sekretarja za pravosodno upravo izvršnega sveta. Dr. Zore je bil do nedavno v diplomatski službi in sicer kot poslanik na Finskem in kasneje v Siriji in Jordanu.

Bojan Polak je bil postavljen za republiškega sekretarja za blagovni promet Slovenije. Julij Beltram, ki je doslej vršil to dolžnost, je bil promeščen v skupščino.

Jugoslavija in Meksiko sta povišali svoj poslaništva v veleposlaništva.

Trgovski sporazumi so bili sklenjeni s Švico, Japonsko in Češkoslovaško.

GOSPODARSTVO: Industrijska proizvodnja v 1958. l. je narasla na zveznem nivoju za 11%, kar predstavlja skupaj z 1957. l. (prvim letom petletke) 29% odn. povprečno 14% na leto. Poljedeljska proizvodnja je bila za 11% nižja kot pa je bilo planirano, toda je bila za 19% višja kot povprečna proizvodnja v razdobju 1947-1956. Živina se je povečala za 7% in proizvodnja vina za 6%.

Nacionalni dohodek se je dvignil za povprečno 11.6% v obeh letih petletke. Predviden je bil samo 9% dvig. Dohodki poljedeljcev so se dvignili samo za 0.6%, medtem ko so se realne plače mestnega prebivalstva dvignile za 9.5%.

Cene poljedeljskim izdelkom so se dvignile za dva procenta. Pravijo, da to dokazuje, da je sedaj poljedeljskim proizvajalcem nemogoče diktirati cene in da so se cene ustalile na nivoju, ki je sprejemljiv tako za potrošnike kot za proizvajalce. Obseg trgovine na male se je dvignil za povprečno 15%, a domača potrošnja elektrike za 70%. Gospodarske investicije so se dvignile za 39.5%, a negospodarske za 44% - največ za gradnjo hiš. Število zaposlenih se večja vsako leto za okroglo 200.000.

Deficit v plačilni bilanci s tujino znaša 21 milijard dinarjev, v primeru s 35 milijardami v 1957. l. - Vrednost izvoza je znašala 450 milijonov dolarjev.

Cene bombažnim tekstilnim izdelkom so se znižale za 10%, a svilenim za 12%. Marijan Breclj, državni sekretar za blagovni promet, je ob tej priliki izjavil, da se je oblast odločila znižati davek na promet, da bi omogočila padec cen in s tem večjo potrošnjo. Tekstilna proizvodnja se je namreč močno povečala in skladišča so polna neprodane robe.

Ladjedelnica "3. maj" v Splitu bo zgradila šest trgovskih ladij za Argentino v vrednosti 20 milijonov dolarjev. Vsaka ladja bo imela kapaciteto 11.000 br. ton. - Ladjedelnica U-ljanik pa je medtem porinila v morje 19.500 ton velik tanker za Poljsko.

Tovarna "Jugovinil" za plastične predmete v Splitu je lani prodala na srednji in daljni vzhod predmete v vrednosti 800.000 dolarjev. To je sedaj postal tako dobičkanosni posel, da bo tovarna odprla še celo vrsto novih obratov, zlasti za izdelavo plastične mase, ki jo sedaj uvažajo in stane 400.000 dolarjev na leto.

IVAN STANIČ